

Kuva: Reino Pietinen, San Remo 1913, Suomen valokuvataiteen museo.

KOKOELMIEN AVAAMINEN VERKOSSA

Suomen valokuvataiteen museon kokemuksia ja suunnitelmia

Amanuenssi Maria Virtanen, Kuva-arkistokoulutus 8.4.2014

Kokoelmien avaamisella tarkoitetaan

Tässä esityksessä

- pääasiassa **sisällön**, erityisesti kuva-arkiston digitaalisten **kuvien** avaamista
- sisältöä/kuvia koskevan **metadatan** avaamista vain
Lisää ja skaalaa sivutaan
vaakakuva tähän

Avoimuuden asteita

1. Kokoelmat ovat **saatavilla**: kuvia on mahdollista katsella ja selailla.
2. Kokoelmia on mahdollista **käyttää**: esim. jakaa ja kommentoida kuvia.
3. Kokoelmien pohjalta on mahdollista **luoda uutta**: uudet teokset avattuina kokoelmia hyödyntäen.

Suomen valokuvataiteen museon viimeaikaisissa kokoelma-avauksissa

-on tietoisesti panostettu kahteen viimeiseen
avoimuuden asteeseen: käytön ja uuden luomisen
mahdollistamiseen

-avatut kuvamäärät ovat toistaiseksi maltillisia:
muutamia satoja kuvia museon kaikkiaan noin 3,7
miljoonan kuvan kokoelmasta

Kuvia kaikille -sivusto

kuviakaikille.valokuvataiteenmuseo.fi

CC BY-NC 4.0 –lisenssi

SUOMEN VALOKUVATAITEEN MUSEO

ETUSIVU KUVAT ESITTELY

Kaikkien kansioiden kuvat

Kuvien yksityinen käyttö sekä käyttö opetuksen, tutkimuksen ja esimerkiksi vanhustyön tarpeisiin on vapaata. Mikäli haluat käyttää kuvia kaupallisessa tarkoituksessa ota yhteys Suomen valokuvataiteen museon kuvapalveluun. Linkki kuvapalveluun ja lisätietoa käyttöoikeuksista löytyy sivun alalaidasta. Muistathan mainita aina kuvia käyttäessäsi kuvälähteen: Valokuvaajan nimi/Suomen valokuvataiteen museo/Alma Media/Uuden Suomen kokoelma

Kuvia kaikille

- kuvia yli 50 vuoden takaa Uuden Suomen kokoelmasta
  - alun perin laadittu vanhusten viriketyön tarpeisiin
  - kuvia voi käyttää **epäkaupallisiin** tarkoituksiin
  - kuvia käytettäessä **mainittava valokuvaajan nimi ja**
Lisää ja skaalaa **kuvalähde**
vaakakuva tähän
  - alustana kotimainen kuvat.fi
- marraskuun alussa avatun sivuston 206 kuvaa katsottu liki 30 000 kertaa
  - kuvia käytetty vanhustyön lisäksi esim. museon ja Kontupisteen yhteistyössä, koulutuksessa/opetuksessa ja jaettu sosiaaliseen median kautta

Valokuvataiteen museo Flickrissä

www.flickr.com/photos/valokuvataiteenmuseo/

”No known copyright restrictions”

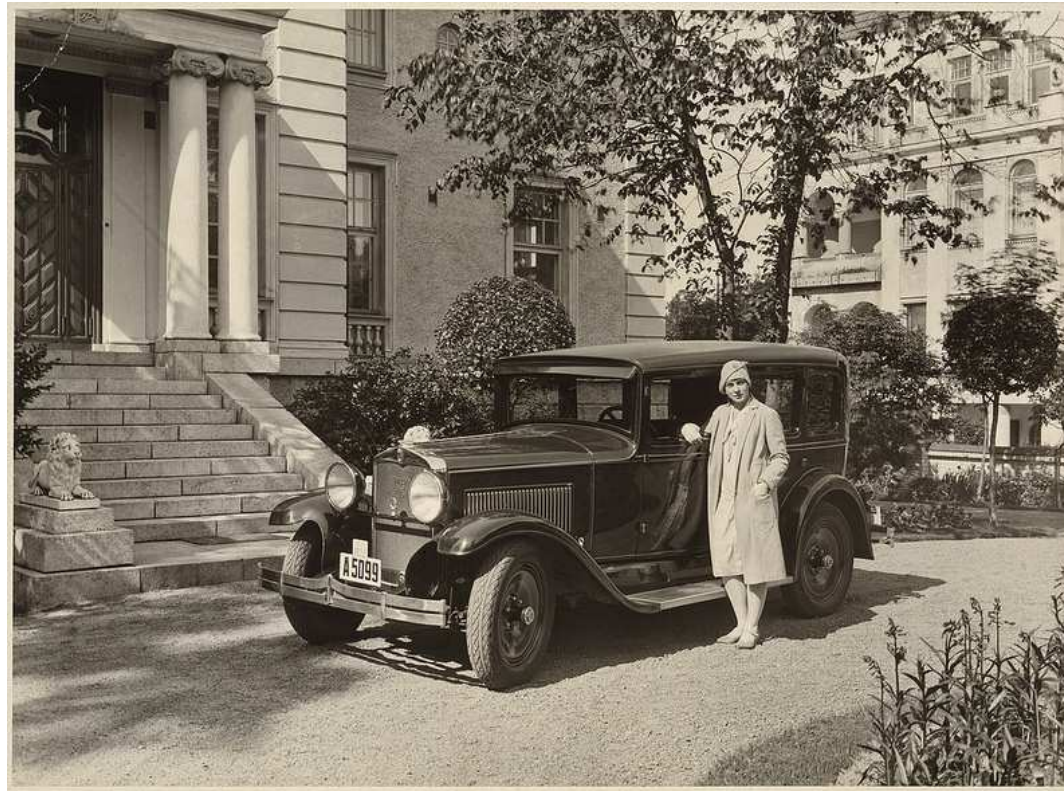

Museon Flickr-tili

- avattiin tammikuun 2014 lopussa, alussa CC BY-lisenssi
- siirryttäessä Flickrin **The Commons** -ryhmän jäseneksi kuvien käyttöehdoissa merkintä ”no known copyright restrictions”, ks. www.flickr.com/commons
Lisää ja skaalaa vaakakuva tähän
- tilin kuvien tekijänoikeuden suoja-aika on umpeutunut tai tekijänoikeus siirtynyt museolle
- kuvien käyttö vapaata, **myös kaupallisiin tarkoituksiin**
  - pyydetään**, että kuvia käytettäessä **mainitaan kuvaajan nimi ja Suomen valokuvataiteen museo**
- tilillä annetaan käyttöön varsin suuria, korkealaatuisia kuvatiedostoja

- museon Flickr-tilin tällä hetkellä 125 kuvaa
- vastaanotto positiivinen: noin 2 kuukaudessa kuvat keränneet yli 190 000 katsomiskertaa
- tilin kuvatarjontaa on tarkoitus kasvattaa tasaisesti

Atelier Eric Sundströmin kuva rva Tukiaisesta ja autosta Kaivopuistossa Helsingissä 1928 on kerännyt eniten katsomiskertoja museon Flickr-tilillä.

Miksi museo päätyi avaamaan kuviaan Kuvia kaikille –sivustolla ja Flickrissä?

- kulttuuriperintö on elävää ja merkityksellistä, jos se on saavutettavaa ja sitä on mahdollista käyttää
- julkisrahoitteinen organisaation voi esim. kokoelmiaan avaamalla antaa vastinetta saamastaan tuesta
- molempien alustojen käyttöönotto oli helppoa, halpaa, jopa ilmaista
  - kaksi eri alustaa, koska kuvia avattiin eri käyttöoikeuksin -> käyttäjän kannalta on selkeämpää, että samoin lisensoidut kuvat löytyvät samalta alustalta
- imagohyödyt

Miksi museo antaa kuviaan vapaasti myös kaupalliseen käyttöön (Flickr)?

- museolta on aiemminkin voinut ostaa näitä kuvia kaupalliseen käyttöön, nyt vain luovutaan portinvartijan roolista ja kuvamaksuista
- museoilla voi olla rooli myös kaupallisen toiminnan mahdollistajana
- kiinnostavaa kokeilla maltillisilla kuvamäärillä, millaista kaupallista ja muuta käyttöä kuvat poikivat
- jako kaupalliseen ja ei-kaupalliseen käyttöön ei ole yksiselitteistä

Ei niin hyvää ettei jotain huonoakin...

- ei rajapintaa museon kokoelmanhallintajärjestelmään
  - > manuaalinen työ kuvia ja tietoja Flickriin ja Kuvia kaikille -sivustolle vietäessä
  - tietojen päivittäminen moneen eri paikkaan

Valitut alustat sopivat **pienehköjen kuvamäärien** avaamiseen, **suuria kuvakokonaisuuksia** varten tarvitaan **muita ratkaisuja.**

Avaaminen jatkuu: museon tulevaisuudensuunnitelmat

- seuraava etappi **Finna**, jonne viedään suurempia kuvakokonaisuuksia viimeistään, kun museon kokoelmanhallintajärjestelmä on uusittu
- yleiseurooppalaiseen **Daguerreobase**-tietokantaan ollaan jo viemässä museon vanhinta kuva-aineistoa
- ensimmäistä kertaa **Europeanaan** museon aineistoja päätyy Daguerreobasen kautta
- olemassa olevien alustojen käytön tehostaminen: esim. **joukkoistamisprojektit** Flickrissä
- avaamisen ohella museon on todennäköisesti tarpeen ottaa käyttöön verkossa toimiva **kuvamyyntijärjestelmä**:
kaikkia aineistoja ei voida esim. sopimussyistä antaa ilman korvausta käyttöön

Ovet ja ikkunat auki kokoelmiin – mitä kuvakokoelmia avatessa pitäisi selvittää ja miettiä?

Kuva: Santeri Levas, Ainola 1940-luku,
Suomen valokuvataiteen museo.

1. Kartoita digitoidun kuva-aineistosi **tekijänoikeudet**:
turvallisinta ja helpointa on aloittaa aineistosta, jonka tekijänoikeudet ovat yksiselitteisesti rauenneet tai joiden oikeudet organisaatiosi omistaa.
2. Tarkista aineistoa koskevat **sopimukset**, jotka saattavat päteä myös tekijänoikeuden suoja-ajan päätyttyä.
3. Liittyykö aineistoon ns. kolmansien osapuolten oikeuksia?
4. Valitse aineistollesi, organisaatiollesi ja tavoitteillenne sopivin **julkaisualusta**.
5. Minkä **avoimuuden asteen** valitsette: kerro valintanne lisenssillä tai selkeillä käyttöehdoilla.

Mitkä lisenssit?

-lisenssin suositeltu suomennos on **käyttöehto**

-**Creative Commons** (CC) on eniten käytetty avoin lisenssi

CC-ehdot:

-BY eli **nimeä**: tekijän nimi mainittava jatkokäytössä

-NC eli **ei-kaupallinen**: rajaa jatkokäytön ei-kaupalliseen käyttöön

-ND eli **ei-johdannaisia**: teosta voi jakaa eteenpäin sellaisenaan, ei salli muutoksia tai muunnelmia

-SA eli **jaa-samoin**: teoksen pohjalta syntyneet muunnelmat on lisensoitava samoin kuin alkuperäinen teos

-**CC0**: oikeuksista metadataan luovutaan maailmanlaajuisesti. On esim. Europeanaan luovutettava metadatan lisenssi.

Esimerkkejä lisensseistä

-Kuvia kaikille -sivuston CC BY-NC 4.0: sallii ei-kaupallisen jatkokäytön (myös muunnelmat), jos tekijän nimi mainitaan.

-Helsingin kaupungin museon Finna-aineiston CC BY-ND 4.0: sallii kaikenlaisen jatkokäytön, mutta ei muunnelmia ja edellyttää tekijän nimen mainintaa

-Daguerreobase-hankkeen kuva-aineistolle suosittelema CC BY-NC-SA: sallii ei-kaupallisen jatkokäytön, ei muunnelmia ja edellyttää tekijän nimen mainintaa

Lisätietoa CC-lisensseistä suomeksi:

<http://creativecommons.fi/>

Loppusanat: pieninkin askelin voi edetä

-Kokeile kuva-aineistojen avaamista pienillä kuvamäärillä. Piennilläkin määrillä voi olla isot positiiviset vaikutukset!

Lisää ja skaalaa

-Avaamiseen ei tarvita välttämättä isoja investointeja: voit käyttää myös olemassa olevia, ilmaisia tai halpoja alustoja.

Lisälukemista esim.

Häyrinen, Ari: Open Sourcing Digital Heritage. Digital Surrogates, Museums and Knowledge Management in the Age of Open Networks. Jyväskylän yliopisto 2012, saatavilla

<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40157>

Sanderhoff, Merete (ed.): Sharing is Caring. Openness and Sharing in the Cultural Heritage Sector. Staatens Museum for Kunst, Copenhagen 2014, saatavilla <http://www.smk.dk/en/explore-the-art/free-download-of-artworks/sharing-is-caring-the-anthology/>

Suomalaisia esimerkkejä kuva-aineistojen avaamisesta:

<http://www.flickr.com/photos/slsarkiva/>

<http://www.lahteilla.fi/nyblin/>

<https://hkm.finna.fi/>

<http://sa-kuva.fi/>